ਡਾ. ਜਯਾ ਠਾਕੁਰ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 456)

ਜੁਲਾਈ 11, 2023

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ', ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2003 – ਧਾਰਾ 25(ਡੀ) – ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 – ਧਾਰਾ 4ਬੀ(1) – ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ, 1922 – ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ / ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ – ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਵਾਧਾ – ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਦੀ ਵੈਧਤਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ ਗਏ), ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 ਦੀ ਧਾਰਾ 4ਬੀ(1) ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ ਗਏ) ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਰ. 56(ਡੀ) ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ) – ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਈ.ਡੀ/ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਇਨਸੁਲੇਸ਼ਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ, ਇਹ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਰਜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ / ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾਂ ਨੂੰ – ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ – ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ, ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਤਮ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਦੇਣਾ

ਵਾਧਾ – ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਵਾਧਾ ਦੇਣਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021, ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021, ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂਡੇਮਸ – ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਰੱਦ – ਵਿਧਾਨਕ ਓਵਰਰਾਈਡ ਦਾ ਮੁੱਦਾ – ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ – ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ – ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ – ਕੀ 17 ਨਵੰਬਰ, 2021 ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਲਈ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਸ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿੱਛੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੋਧ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਫੈਸਲੇ

ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਮੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰੱਦ ਇੱਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਕਸਰਤ ਹੋਵੇਗੀ – ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ – ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਨ – ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੈਂਡੇਮਸ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਲਈ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਤਦ ਅਨੁਸਾਰ, 17 ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ 31 ਜੁਲਾਈ, 2023 ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 14 – ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ।

ਨਿਆਂਕੀ ਸਮੀਖਿਆ - ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪਹੁੰਚ - ਨਿਆਂਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ - ਫੈਸਲਾ: ਨਿਆਂਕੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਤਮ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਿਆਂਕੀ ਸਮੀਖਿਆ—ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ—ਪਹੁੰਚ—ਫੈਸਲਾ: ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹਲਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਖਰਾਬ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੀਨਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ - ਕਿਸੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਨਮਾਨਾ ਜਾਂ ਅਤਾਰਕਿਕ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ - ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ - ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਦੇ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਭਾਗ III।

ਮਿਸ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1993 ਸੁਪ (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 461 ; [1993] 1 ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 433 - ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਆਸਿਫ ਹਮੀਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1989 ਸੁਪ (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 364 ; [1989] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 19; ਕਾਵੇਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਵਾਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਰੀ; 1993 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 96 :: [1991] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 497; ਐਸ.ਸੀ. ਭਗਵਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ; 1965 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 16 :: [1995] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 545; ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2019) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 185; ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2022) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 455 ਅਤੇ ਬਿਨੇਯ ਵਿਸ਼ਵਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 59 :: [2017] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 687; ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1998) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 226 :: [1997] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 595; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-1)

(2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 :: [2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 473; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-2) (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 14; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-3) (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1; ਬੇਘਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1; ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2014) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 :: [2014] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਰੀਜੋ ਮੈਥਰ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 :: [2019] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਵੀ. ਸਸੀਧਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 1995 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਮੈਡ 952; ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾਟਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਚ ਬੋਰੋ ਮਿਉਨਿਸਿਪੈਲਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1969) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 283 :: [1970] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 388; ਭਕਤਾਵਰ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਡੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 298 :: [2003] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਇੰਡੀਅਨ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 637 :: [1996] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 23; ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2016) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 602 :: [2016] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1025; ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2019) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 :: [2018] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਏ.ਆਰ.ਪੀ., ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਪੀ. ਗੋਹਿਲ [2023] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਡਾ. ਜਯਾ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 456 ਦਾ 2022।

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ)

ਨਾਲ

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1271, 1274, 1272, 1307, 1330 ਦਾ 2021, 14, 274, 786 ਦਾ 2022, ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 1756 ਦਾ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1374 ਦਾ 2020 ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1106 ਦਾ 2022

ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ), ਰਵੀ ਰਾਘੁਨਾਥ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਸੌਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੂਰਯਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਉਦਯਾਦਿਤਿਆ ਬੈਨਰਜੀ, ਪੂਰਨੇਂਦੁ ਭੂਸਨ, ਕਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਦਿਤੀ ਖੋਰਾਨਾ, ਅਨਿਕ ਖੰਨਾ, ਮਯੰਕ ਪਾਂਡੇ, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੋਸੈਨ, ਸ਼੍ਰਵਯਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮਿਸ ਨੇਹਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਉਮਰ ਹੋਦਾ, ਮਿਸ ਤਾਨਿਆ ਜੇਰਾਥ, ਮਿਸ ਐਸ਼ਪੁਰ ਭੂਸਕ, ਮਿਸ ਆਸ਼ਿਮਾ ਚੌਹਾਨ, ਓਬੈਦ ਭਾਟੇ, ਮਿਸ ਏ. ਰੇਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਰਤਨੂ, ਵਰੁਣ ਠਾਕੁਰ, ਬ੍ਰਜੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼੍ਰੁਤੀ, ਰਾਮਨਾਥ ਕੁਮਾਰ ਓਝਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਜੇ ਐਸ ਸਿਨਹਾ, ਵਿਕਾਸ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਯਾਦਵ, ਆਕਾਰਸ਼ ਕਰਮਰਾ, ਮਿਸ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਸ ਬੈਚ ਦੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1106 ਦਾ 2022 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ

ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021, ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 456 ਦੇ 2022 ਦੇ ਕਾਰਣ-ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 456 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2-ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ("ਈਡੀ" ਲਈ ਛੋਟਾ) ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੂੰ 19ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ।

13ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ 19ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1374 ਦੇ 2020 [ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ & ਓਰਸ.] 27ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 13ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2003 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ" ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਣਾਮੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1374 ਦੇ 2020 [ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ & ਓਰਸ.] ਨੂੰ 8ਵੀ ਸਤੰਬਰ 2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (2021)" ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ), ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

14ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ, ਚੂੰਕਿ ਸੰਸਦ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2021 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1) ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2021 ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ" ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 4B(1) ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ।

8. 15ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ, ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ, 1922 ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਰ. 56(ਡੀ) ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. 15ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਹੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਅਰਥਾਤ 18ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ।

10. 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 238 ਦੇ 2021 ਦੁਆਰਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਅਰਥਾਤ 18ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਤੋਂ ਪਰੇ 18ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਤੱਕ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ।

11. ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਕਤ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1307 ਦੇ 2021, 1272 ਦੇ 2021, 1274 ਦੇ 2021, 1330 ਦੇ 2021 ਅਤੇ 1271 ਦੇ 2021 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ।

12. 18ਵੇਂ ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2021 ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

13. ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 2022, 274 ਦੇ 2022 ਅਤੇ 456 ਦੇ 2022 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਡੀਐਸਪੀਈ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ("ਸੀਬੀਆਈ" ਲਈ ਛੋਟਾ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਵਧਾਈ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

14. ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, 17ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਅਰਥਾਤ 18ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਤੋਂ 18ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ 2023 ਤੱਕ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1106 ਦੇ 2022 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

15. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੂਪ ਜੀ. ਚੌਧਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐਸ. ਸਿਨਹਾ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਣਗੌੜਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੁਸ੍ਰੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਜੋ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 1756 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

16. ਸ੍ਰੀ ਅਨੂਪ ਜੀ. ਚੌਧਰੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 456 ਦੇ 2022 ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1106 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 8ਵੇਂ ਸਤੰਬਰ 2021 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਸ੍ਰੀ ਚੌਧਰੀ ਹੋਰ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਉੱਤੇ ਵੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮਾਂ (ਇਥੇ "ਐਫਆਰ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਦੇਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਐਫਆਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਨਾ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹੈ।

18. ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 23 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੇਵਲ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ

ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਪਦ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

19. ਸ੍ਰੀ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, "ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ" ਅਤੇ "ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ"। ਪਰੰਤੂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ "ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ" ਦੀ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

20. ਸ੍ਰੀ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਸੋਧ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂਡੇਟਸ ਦੀ ਰੱਦ ਵੀ ਇੱਕ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਸਰਤ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੈਂਡੇਟ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਡੇਟ ਦੀ ਰੱਦ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

21. ਸ੍ਰੀ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-1), ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ/ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-2 ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-3) ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮਹਾਨਿਰੀਕਸ਼ਕ ਵਰਗੇ ਉੱਚ-ਰੈਂਕਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਤੰਤਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੀ ਇਨਸੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਲਟ, ਜੇਕਰ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਛੀਨ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਉਕਤ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਛੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧਾ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਣਗੌੜਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 274 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਵੀ ਵਾਧੂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1374 ਦੇ 2020 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 1756 ਦੇ 2022 ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 8ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ.ਏ. ਲਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ, ਅਰਜੀਦਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

24. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਬੇਘਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁਟਸਵਾਮੀ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

25. ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਮੀਕਸ, ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਈਡੀ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ, ਮਨਮਾਨੀ ਵਾਪਸੀਆਂ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਈਡੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸੀ।

26. ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਮੀਕਸ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ, ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ, ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰਬੀ ਨੂੰ ਸੋਧਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸਰਾਸਰ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ, ਨਿਸਪੱਖ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।

ਦਬਾਅ. ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਸੋਧਾਂ ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 'ਗਾਜਰ ਅਤੇ ਛੜੀ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ, ਇਸ ਲਈ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ, ਇਸ ਲਈ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਵਾਧੂ ਦੀ ਪੈਚੀਦਗੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਤਮ ਸੰਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤੱਕ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦਫਤਰ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਸੋਧ ਸੇਵਾ/ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਅ ਅਤੇ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਗੇ ਅਤੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ।

27. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਰ 5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਟੀ.ਟੀ.) ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ/ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਟੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਹਰੇਕ ਚੇਅਰਪਰਸਨ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਜ਼ ਐਕਟ, 2005 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਉਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਸਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

28. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਹੋਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਜਿੰਦਰ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

29. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ, ਵੀ. ਸਸੀਥਰਨ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ & ਓਰਸ.* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ

ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਰੁੱਤਸਾਹਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੈਟਅਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੁਨ 'ਤੇ ਨਾਚਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

30. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾਟਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਚ ਬੋਰੋ ਮਿਊਨਿਸਿਪੈਲਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ*, ਭਕਤਾਵਰ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਡੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ*, ਕਾਵੇਰੀ ਵਾਟਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਰੀ* ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ*, ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਜ਼ਕ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੈਂਡੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ, ਪਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਂਡੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

31. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਅਫ਼ਸਰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਾਧੇ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਸੀਅਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ

ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਹਨ।

32. ਸਿੱਖਿਆ ਅਮੀਕਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੰਕੰਬੈਂਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ (ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਐਫ.) ਦੁਆਰਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਆਪਸੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਸਿਰਫ ਨਵੰਬਰ 2023 ਤੱਕ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸੰਭਵ ਪੂਰਨ ਚਰਚਾਵਾਂ ਜੂਨ 2024 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੰਕੰਬੈਂਟ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਐਫ. ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਹ ਵੀ ਬਿਨਾ ਸਬਸਟੈਂਸ ਦੇ ਹੈ।

33. ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ("ਐਸ.ਜੀ." ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ), ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਲਿਖਤੀ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਤਰ ਲਿਖਤੀ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਈ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਲਿਖਤੀ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਬੋਨਾ ਫਾਈਡ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਤਿਰਛੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

34. ਸਿੱਖਿਆ ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਈ.ਡੀ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿੰਮਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ - ਚੇਅਰਪਰਸਨ

(ii) ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ - ਮੈਂਬਰ

(iii) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ - ਮੈਂਬਰ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਸੋਨਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ - ਮੈਂਬਰ

(iv) ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ - ਮੈਂਬਰ

(v) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ

35. ਸਿੱਖਿਆ ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲੰਘਣਾ ਪਵੇਗਾ:

(a) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ - ਚੇਅਰਪਰਸਨ

(b) ਗ□ਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ - ਮੈਂਬਰ

(c) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ - ਮੈਂਬਰ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ

36. ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਾਲਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰੀਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ, ਨਿਸਪੱਖ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

37. ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(a) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ - ਚੇਅਰਪਰਸਨ

(b) ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੇਤਾ - ਮੈਂਬਰ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨੇਤਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ
ਦਾ ਨੇਤਾ।

(c) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ - ਮੈਂਬਰ
ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ (ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ
ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ

ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ)

38. ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ (ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਵਾਧੂ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ 5 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਬਾ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ।

39. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ (ਅ) ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ; (ਬੀ) ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ; ਅਤੇ (ਸੀ) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮਜਦ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

40. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਏਫਆਰ ਅਤੇ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25(ਡੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਣ ਏਫਆਰ ਅਤੇ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

41. ਵਿਦਵਾਨ ਐਸ.ਜੀ. ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੈਂਡਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹੀ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (2021) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਇਸਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਜੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਮਨ ਕਾਜ਼ (2021) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, FR ਵਿੱਚ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ, ਦ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੋਧ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਇੱਕ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦਾ 25 ਹੁਣ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਰਾਈਡਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੰਚਤ ਮਿਆਦ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ 5 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਉਹ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ. ਉਸਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ.

42. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੈਂਡੇਮਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸਬਸਟੈਂਸ ਦੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੈਂਡੇਮਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਦਰਭਿਤ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਬਦਲਾਅ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

43. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਐਫ. ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਐਫ. ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਤੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਇਸ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਕਾਂ/ਪੜਾਅਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ 2019 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੂਨ 2024 ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੰਕੰਬੈਂਟ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਖ਼ਾਂਦਣੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਵਾਈ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

44. ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਸਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਂਡੇਟਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਏ.ਆਰ.ਪੀ., ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਪੀ. ਗੋਹਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ "ਦੁਰਲੱਭ" ਅਤੇ "ਅਪਵਾਦਿਕ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

45. ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਵਿਸਤਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੂਪ ਬਰਨਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈ.ਡੀ. ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਰਗੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

46. ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

(i) ਕੀ ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਦੁਆਰਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਤੇ ਫੰਡਾਮੈਂਟਲ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਦੁਆਰਾ ਫੰਡਾਮੈਂਟਲ ਨਿਯਮਾਂ, 1922 ਦੇ ਨਿਯਮ 56 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?

(ii) ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ 17 ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵੈਧ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ?

47. ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।

48. ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਮਲਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਿਯ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਸਕੇ।

49. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਨਸੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਚਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"48. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਨਸੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ (ਆਈ.ਆਰ.ਸੀ.) ਸਮੇਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਮ ਧਾਰਣਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਚਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੇਵਲ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ।"

50. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ:

"58. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

I. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ.)

1. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ.) ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਬਿਨੇਟ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਹੇਗੀ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਮਕਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ਯਕਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਉਪਰਾਲਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ; ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ; ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗਾ। ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਵੇਗਾ ਜੋ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ

ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਚਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਪਾਅ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।

5. ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

6. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ (ਪਰਸੋਨੈਲ) ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੋਤਮ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ-ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਕੈਬਿਨੇਟ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਮੇਟੀ (ਏ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਯੁਕਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

7. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਪਯੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਹੈ।

8. ਕਿਸੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

9. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਦੇ ਆਵੰਟਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਵੀ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਠੋਸ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਜੌਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਜੇ.ਡੀ.) ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ/ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ (ਪਰਸੋਨਲ) ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਨਪੁਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੌਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜੌਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਹੀ ਕੈਬਿਨੇਟ ਦੀ ਅਪਾਇੰਟਮੈਂਟਸ ਕਮੇਟੀ (ਏ.ਸੀ.ਸੀ.) ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

11. ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਹਰਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਰੈਵੇਨਿਊ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

12. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਆਪਣੇ ਜਾਂਚ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਬੰਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛਾਪੇਮਾਰੀ, ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ, ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ। ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚੋਲਣ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

13. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰੇ।

15. ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (ਏ.ਜੀ.) ਜਾਂ ਏ.ਜੀ. ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

II. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ

1. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਸਕੱਤਰ (ਪਰਸੋਨਲ) ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੈਬਿਨੇਟ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਮੇਟੀ (ਏ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2.ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਕਾਰਨ ਅਸਮਾਨ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਉਕਤ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

3. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸਕੱਤਰ/ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

4. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਸਕਣ।

5. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

6. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਮਾਨ ਮੀਡੀਆ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

7. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ/ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

8. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂਚ/ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

9. ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ, ਲੈਟਰਜ਼ ਰੋਗੇਟਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

10. ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਦੇ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਸਰਕੁਲਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

11. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

12. ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਖਾਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

III. ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ

1. ਗ੍ਰਹ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰ (ਜਾਂਚ), ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸ ਬੋਰਡ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ-ਬਿਊਰੋਕ੍ਰੈਟ-ਅਪਰਾਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਨਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰੇਗੀ।

3. ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ...."

51. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ।

52. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

53. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"4. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ।—(1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਹੇਠ ਵਾਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਹਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—

(a) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ – ਚੇਅਰਪਰਸਨ;
(b) ਗ੍ਰਹ ਮੰਤਰੀ – ਮੈਂਬਰ;
(c) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰ;

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ

ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ" ਤਬ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨੇਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਕਾਰਨ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

54. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"6. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹਟਾਉਣ।—(1) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਮਿਸਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

(2) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ,—

(a) ਦਿਵਾਲੀਆ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(b) ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨੈਤਿਕ ਪਤਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ; ਜਾਂ

(c) ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(d) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਕਾਰਨ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(e) ਅਜਿਹੀ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ।

(4) ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸੰਗਠਿਤ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

55. ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25, ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"25. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਆਦਿ.—ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 (42 ਦਾ 1999) ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ— (a) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ—

(i) ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ — ਚੇਅਰਪਰਸਨ;

(ii) ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ — ਮੈਂਬਰ;

(iii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ — ਮੈਂਬਰ;

(iv) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਸੋਨਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ — ਮੈਂਬਰ;

(v) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ — ਮੈਂਬਰ; ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ

(b) ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਿਤੀ ਨੈਕਰੀ ਲਈ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ;

(c) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੈਂਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ;

(d) ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ;

(e) ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮਿਤੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਧਾਰਾ (a) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(f) ਧਾਰਾ (a) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸਮਿਤੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਘਟਾਉ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕਰੇਗੀ;

(g) ਧਾਰਾ (f) ਅਧੀਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।"

56. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, DSPE ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 45 ਦੇ 2003 (CVC ਐਕਟ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ CBI ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"4-ਏ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕਮੇਟੀ।—(1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—

(ਅ) ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ — ਚੇਅਰਪਰਸਨ;

(ਬ) ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ — ਮੈਂਬਰ;
(ਸੀ) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ — ਮੈਂਬਰ;
ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਕੱਤਰ
ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ
(ਦ) ਕੈਬਿਨੇਟ ਸਕੱਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਜਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ — ਮੈਂਬਰ;
ਦੇ ਸਕੱਤਰ

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਮੇਟੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ।

(3) ਕਮੇਟੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ—

(ਅ) ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ-ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ; ਅਤੇ
(ਬ) ਉਹ ਅਫਸਰ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ
ਜੋ ਕਿ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸੇਵਾ ਐਕਟ, 1951
(61 ਦਾ 1951), ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ,

ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲਈ।"

57. ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਬੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"4-ਬੀ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ।—(1) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।

(2) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 4-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

58. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਏ ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਦ) ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ।

59. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਵਧੀ ਲਈ ਦਫ਼ਤਰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਦੇ ਧਾਰਾ 4ਏ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

60. ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਦੁਆਰਾ, ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ:

"ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ, ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ, ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਵਧੀ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

61. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021 ਦੁਆਰਾ, ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਦੇ ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ:

"ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ, ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4ਏ ਦੇ ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਵਧੀ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

"ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਪਤਚਰ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੰਖ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 (25 ਦੇ 1946) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2003 (45 ਦੇ 2003) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ, ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਮਾਮਲਾ-ਦਰ-ਮਾਮਲਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਵਧੀ ਜਾਂ ਅਵਧੀਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਿਆਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।"

63. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮਾਂ, 1922 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹੇਠ ਹਨ।

64. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ, ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਲਿਖਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

65. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ/ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ/ਈਡੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਾਂ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਵਾਧਿਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਗਾਜਰ ਅਤੇ ਛੜੀ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਲਟ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਧੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਯਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

66. ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਡਾ. ਜਯਾ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ।

67. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਸੀਫ ਹਮੀਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

"17. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪੂਰਣ ਕਠੋਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਓਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਗ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵਿੱਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਕੋਲ ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਪਰਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮੁੱਖ ਰਾਜ ਅੰਗ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨ। ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੈ। ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤਾਕਤਵਰ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਾਇਰੇ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਦੀ ਰੋਕ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਇਕੋ ਇੱਕ ਚੈਕ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਨਿਆਂਕਾਲੇ ਦੀ ਰੋਕ ਹੈ।

18. ਫਰੈਂਕਫਰਟਰ, ਯੂ.ਐੱਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੇ ਟ੍ਰੈਪ ਬਨਾਮ ਡੁਲਸ [356 US 86] ਦਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਪਰਵਾਸ ਕੇਸ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ:

ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿੱਚ, "ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, "ਇੱਕ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ"। ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇਸਦੀਆਂ ਉਚਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਸੰਜਮ ਹੀ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਹੈ.... ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ - ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝਦਾਰੀ - ਇਸ ਨਿਰਣਾਇਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਸੂਖਮ ਸਬੰਧ ਜੋ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀ ਅੰਤਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕੀ ਹੈ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਚਾਰ. ਪਰ ਨੀਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ। ਉਹ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿਚ ਤੱਤ ਹੈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਹੁੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ 'ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

19. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਸਮਕਾਲੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੀਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਇਕ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਦਾਂ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕਰਨ।

68. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਅੰਗ ਰਾਜ ਯਾਨੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

69. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਨੋਯ ਵਿਸ਼ਵਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“78. ਇਸ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਆਏ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ: (i) ਇਹ ਉਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ/ਜਾਂ (ii) ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ/ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਖੱਕੇ ਨੂੰ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੋਹਲੀ, (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 312 : (2012) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵਿ) 481 ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਪੀ. 321-22 & 325-27, ਪੈਰਾ 16-17, 26-28 & 30)

"16. ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਨੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ (i) ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਤੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਅਤੇ (ii) ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ (ਸਿਕ) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ [ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਮੈਕਡੋਵੈਲ & ਕੰਪਨੀ, (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709] ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਿੱਤ 14 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 43 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਪੀ. 737-38)

'43. ... ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਕੱਲਾ ਜਿਵੇਂ (1) ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਤੇ (2) ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ। ਉੱਥੇ ਹੈ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ... ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਾ/ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 19(1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਜੀ) ਤੱਕ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ (6) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੀ ਹੈ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ

ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਉੱਤੇ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।"

26. ਮੋਹਮਦ. ਹਨੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ[ਮੋਹਮਦ. ਹਨੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਐਸ.ਸੀ. 731], ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ : (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੰ.740-41)।

'15. ... ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਪਰਯਾਪਤ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਆਮ ਰਿਪੋਰਟ, ਸਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।'

27. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਪੀ. ਸਾਹੀ [ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਪੀ. ਸਾਹੀ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 942] ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

28. ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 554 ; 1960 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 735] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ [ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1955 ਐਸਸੀ 661] ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ [ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਪੀ. ਸਾਹੀ, ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 942] ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ: [ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ ਮਾਮਲਾ [ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 554 ; 1960 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 735] , ਏਆਈਆਰ ਪੰ. 559]

8. ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਦਬਾਉਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਬੀਮਾਰੀ ਲਈ ਇਲਾਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਸਲ ਕਾਰਣ....

ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ [ਹਮਦਰਦ ਦਵਾਖਾਨਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 554 ; 1960 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 735] ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ [ਮਹੰਤ ਮੋਤੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਪੀ. ਸਾਹੀ, ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 942] ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਨਾਮਤ: ਚਰਨਜੀਤ ਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਚਰਨਜੀਤ ਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1950 ਐਸਸੀ 869; 1950 ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 41] ; 1950 ਐਸਸੀਆਰ 869] ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਫ.ਐਨ. ਬਾਲਸਾਰਾ [ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਫ.ਐਨ. ਬਾਲਸਾਰਾ, 1951 ਐਸਸੀ 680 : ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 318 : (1951) ਐਸਸੀ 2 ਕ੍ਰਿ ਐਲ 1361] ਨੂੰ ਅਗਾਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਰਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

30. ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਿਥਕਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਸਟੀਲਵਰਥ ਹਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ [ਸਟੀਲਵਰਥ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ,

1962 Supp (2) SCR 589] , ਗੋਪਾਲ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [ਗੋਪਾਲ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 SC 370], ਗੰਗਾ ਸ਼ੂਗਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ। ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [ਗੰਗਾ ਸ਼ੂਗਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, (1980) 1 SCC 223 : 1980 SCC (ਟੈਕਸ) 90] , ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (1981) 4 SCC 675 : 1982 SCC (ਟੈਕਸ) 30] ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. v. ਈ.ਆਈ.ਟੀ.ਏ. ਭਾਰਤ ਲਿਮਿਟੇਡ [ਸਟੇਟ ਆਫ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. v. ਈ.ਆਈ.ਟੀ.ਏ. ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ, (2003) 5 SCC 239] “

(ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)

79. ਦੁਬਾਰਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ [ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2008) 6 SCC 1 : 3 SCEC 35], ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ: (SCC p. 524, ਪੈਰਾ 219)

"219. ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਨੁਚਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 19 ਅਧੀਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਤੁਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਨੁਚਿੱਤਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1977) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 592] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 660, ਪੈਰਾ 149)

149. ... ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਇਤਵ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

80. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣੋ ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ [ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਰਾਜ, (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709], ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ : (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 737-38, ਪੈਰਾ 43)

"43. ... ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਅਰਥਾਤ. (1) ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ (2) ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਜਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ। ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਗੈਰ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲ

ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ - ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ। ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੂਲ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬੇਅੰਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਵੀਨਤਮ ਸੋਚ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਕਟੌਤੀ ਵੱਲ ਝੁਕ ਰਹੀ ਹੈ (ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਕਾਇਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁੱਖ ਆਲੋਚਨਾ ਅਸਲ ਢੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਾਲਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ. ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨੇ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕਹੋ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਾਰਾ/ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਾਰਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ (2) ਤੋਂ (6) ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ [ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ - ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਆਯਾਤ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਫਰੈਂਕਫਰਟਰ, ਜੇ. ਨੇ ਹੈਟੀ ਮਾਏ ਟਿਲਰ ਬਨਾਮ ਐਟਲਾਂਟਿਕ ਕੋਸਟ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ Railroad Co., 87 L Ed 610 : 318 US 54 (1943):" ਵਾਕਾਂਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ; ਇਸਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਇਸਦੀ ਆਲਸੀ ਦੁਹਰਾਓ ਵੱਲ ਖੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ", ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ।] ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ। ਕੁਝ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਹਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਦ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ. ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ। (i) ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਰਕਹੀਣਤਾ, (ii) ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਅਤੇ (iii) ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਨੁਚਿਤਤਾ (ਦੇਖੋ ਕੌਂਸਲ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦਾ ਬਨਾਮ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੰਤਰੀ [ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਬਨਾਮ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੰਤਰੀ, 1985 AC 374 : (1984) 3 WLR 1174 : (1984) 3 All ER 935 (HL)] ਕਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ)। ਦੀ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਜੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਇੱਕ ਬਹਿਸਯੋਗ ਮੁੱਦਾ. (ਲਾਰਡਸ ਲੈਰੀ ਅਤੇ ਐਕਨਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਖੋ R. v. Secy ਵਿੱਚ. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਬ੍ਰਿੰਦ [ਆਰ. v. ਸਕੱਤਰ. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਰਾਜ, ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਬ੍ਰਿੰਦ, (1991) 1 AC 696 : (1991) 2 WLR 588 : (1991) 1 All ER 720 (HL)], AC ਤੇ pp. 766-67 ਅਤੇ 762.) ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

81. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ "ਮਨਮਾਨਾ" ਹੈ ਜਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਮਨਮਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਨਿਰਣਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਰਾਜਬਾਲਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਰਾਜਬਾਲਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (2016) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 445] ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 481, ਪੈਰਾ 64-65]

"64. ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਐਂਡ ਕੰ. ਮਾਮਲੇ [ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਐਂਡ ਕੰ., (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709] ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ "ਮਨਮਾਨਾ" ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਸਰਤ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਨਿਰਣਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਰਤੁਆਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਗੂਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰੈਂਕਫਰਟਰ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਮਨਮਾਨਾਪਨ ਇੱਕ ਮੰਤਰ ਬਣ ਗਿਆ।

65. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ "ਮਨਮਾਨਾ" ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੈ।

82. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ [ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, (2011) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2011) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵਿਲ) 414] ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 58, ਪੈਰਾ 205)

"205. ਅਣਉਚਿਤਤਾ, ਮਨਮਾਨਾਪਣ, ਅਨੁਪਾਤਿਕਤਾ, ਆਦਿ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਗੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ।

83. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ (ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ) ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਹ ਸੰਘੀ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ (ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ) ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਸਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ਡਿਊਲ VII ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਲੰਘਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ।

84. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, "ਸੀਮਿਤ ਸਰਕਾਰ" ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

xxx xxx xxx

xxx xxx xxx

88. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਸੀਂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਇੱਕ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨੀਕਰਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੁਝਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ।

89. ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦ ਤੱਕ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਆਪਣੀ ਸਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਸੀਮਿਤ ਸਰਕਾਰ" 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਤਰਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।"

70. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਲਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਖਰਾਬ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

71. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿ ਅਪੀਲਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਨਮਾਨਾ ਜਾਂ ਅਤਾਰਕਿਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

72. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੰਕੁਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

73. ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤਬ ਤੱਕ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਸ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ।

74. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਟਿਕਾਊ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਨਿਕਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੇਪਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਧਾਰਣਾ ਹੈ।

75. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਕਤ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਸ ਲਈ, ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਆਧਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

76. ਅਗਲਾ ਆਧਾਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਕਤ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

77. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ/ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ 'ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ' ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ 'ਗਾਜਰ ਅਤੇ ਛੜੀ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਕਤ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅਾਂ ਤੋਂ ਉਕਤ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਆਓ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀਏ।

78. ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਚੇਅਰਮੈਨ);

ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਮੈਂਬਰ);

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਸੋਨੈਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ (ਮੈਂਬਰ);

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ (ਮੈਂਬਰ);

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ (ਮੈਂਬਰ)।

79. ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਹੀ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

80. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਥੇ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ (ਅ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ); (ਬ) ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ (ਮੈਂਬਰ); ਅਤੇ (ਸੀ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ (ਮੈਂਬਰ) ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

81. ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਮਿਸਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਤਦ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ, ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

82. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਮਿਸਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਟਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ।

83. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਸਕੱਤਰ (ਪਰਸੋਨਲ) ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

84. ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

85. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

86. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

(i) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਚੇਅਰਪਰਸਨ);

(ii) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ, ਉਸ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ (ਮੈਂਬਰ);

(iii) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ (ਮੈਂਬਰ)।

87. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ (ਪਰਸੋਨੈਲ) ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4ਏ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ/ਉਸ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ; ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ; ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

88. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

89. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

90. ਜੋ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਗੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਸੋਧਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਸਮੇਤ ਅਧਿਕਤਮ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੱਕ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

91. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਰਜੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਧੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

92. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਤਮ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ, ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

93. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੰਸੈਂਟ ਨਾਜ਼ੀਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਵਾਧਾ ਦੇਣਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।

94. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਦਲੀਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਸੋਧਾਂ ਨੇ ਈ.ਡੀ./ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

95. ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 56 ਦੇ ਖੰਡ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਸੋਧਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਨੂੰ ਖੰਡ (ਡੀ) ਦੇ ਨਿਯਮ 56 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਸਕੱਤਰ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੰਗ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਕੇਸ-ਟੂ-ਕੇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਵਾਧਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਿਆਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

96. ਨਿਯਮ 56 ਦੇ ਖੰਡ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੀ ਸੋਧੀ ਗਈ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 62 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

97. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਬਦਲਾਅ ਜੋ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

98. ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਕਿ ਮੂਲ ਨਿਯਮਾਂ, 1922 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021, ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2021, ਅਤੇ ਮੂਲ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ।

99. ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 2021 ਅਤੇ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁਕਮ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

100. ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ 13ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2020 ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ 19ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੋਧਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 15 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ:

“ਜੋ ਸਵਾਲ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੇਵਾਨਿਵ□ੱਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।”

101. ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 20 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"20. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ CVC ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(f) ਹੈ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਲਈ. 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ ਦੋ ਸਾਲ. ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਕਿ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (f) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ 25 ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਜੋਂ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਏ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ. ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੋ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਸੀਵੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਨੂੰ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਇਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇੱਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਯਮ ਦਾ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਸਾਰੀ ਹੈ ਸੀਵੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਐਕਟ. ਕਮਲਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖੇਤਾਨ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

102. ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 23 ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ:

"23. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਜ਼ਾਕਾਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸ-ਬਾਰਡਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੇਵਾਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕੇਵਲ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25(ਏ) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਬਿਜ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਵੰਬਰ, 2021 ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

103. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2-ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਇੱਥੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 456 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਨ।

104. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ (ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, 1959 ਤੋਂ ਹੀ, ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ("ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ." ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ

ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਿਧ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਿਧ ਸੈਟਲਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ. ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ 25ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 1975 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਬੋਨਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ 1975 ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਮੁੜ-ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵ, 25ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 1975। ਇਸ ਸੋਧ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੋਨਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ "32. ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਐਕਟ ਦਾ ਅਸਲੀ ਉਦੇਸ਼ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੰਡੇਮਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਧਾਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਛੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਇਸਨੂੰ ਦੱਸੇ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ LIC ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ. ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਹ ਸਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਐੱਲ.ਆਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਲਈ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰੋ 1974 ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ।

105. ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿੱਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ. LIC ਨੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ("LPA" ਸੰਖੇਪ ਲਈ). ਹਾਲਾਂਕਿ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਐੱਲ.ਪੀ.ਏ. 1976, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ. ਕਲਕੱਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ।

106. ਭਗਵਤੀ, ਜੇ (ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੋਲਣਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਅਤੇ ਦੇਸਾਈ, ਜੇ.ਜੇ.) ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

"9. ....ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਲਾਈਫ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਾਲ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਨਕਦ ਬੋਨਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1975 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 1976 ਕਲਾਸ III ਅਤੇ ਕਲਾਸ 4 ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ।

107. ਬੇਗ. ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"32. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਐਕਟ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਲਕੱਤੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਫਿਰ ਵੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇੱਕ ਆਮ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਛੂਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਲੇ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਲਈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਚਿੰਤਤ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ. ਇਸ ਲਈ, ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ:

"ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਅਪਰੋਕਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।"

108. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੇ ਰਾਈਟਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

109. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਵੇਰੀ ਵਾਟਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਅਵਲੋਕਨ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

76. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਪਰਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।"

110. ਐਸ.ਆਰ. ਭਗਵਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਵਲੋਕਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"12. ਹੁਣ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਸਰਹੀਣ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਐਕਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

xxx xxx xxx

xxx xxx xxx

15. ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯਾਚੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਵਿਧਾਇਕ ਕਸਰਤ ਹੋਵੇਗੀ।"

111. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2011) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੀ।

112. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

113. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਵਿਧਾਨਕ ਓਵਰਰਾਈਡ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

"50. ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਓਵਰਰਾਈਡ ਦੀ ਆਗਿਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

50.1 ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਉਸ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਸੋਧ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਡ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਲੋਹੀਆ ਮਸ਼ੀਨਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (1985) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 197 : 1985 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਟੈਕਸ) 245

50.2 ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਮੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਖਾਮੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਖਾਮੀ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

50.3 ਮੈਂਡੇਮਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਨਕਾਰਨਾ ਇੱਕ ਅਨੁਚਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਕਸਰਤ ਹੋਵੇਗੀ (ਦੇਖੋ : ਐਸ.ਬੀ. ਭਗਵਤ [ਐਸ.ਆਰ. ਭਗਵਤ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ])."

ਮੈਸੂਰ, (1995) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 16 : 1995 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ 1334)]. ਅੰਤਰਿਮ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵੀਟੋ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ (ਦੇਖੋ: ਕਾਵੇਰੀ ਜਲ ਵਿਵਾਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ / ਕਾਵੇਰੀ ਜਲ ਵਿਵਾਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, 1993 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 96 [2] ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, [9] ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਰਾਜ, (2013) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 185].).

50.4 ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

114. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਸੋਧ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਟਸ ਦੀ ਰੱਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਨੁਮਤ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਸਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

115. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਖਿਆ ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਰ. ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਧਾਰ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਲਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ, ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਟਿਕਾਊ ਨਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਿਨਾਂ ਸਬਸਟੈਂਸ ਦੇ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

116.ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1374 ਦੇ 2020 ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਡੇਮਸ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 8ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 2021 ਵਿੱਚ ਕਾਮਨ ਕਾਰਨ (2021) ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਮੰਡੇਮਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

117. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਕਿਡਮੈਨ ਲਾਲ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:

"8.... ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਵੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ 12 ਦੇ 1983 ਅਧੀਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੰਡ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਟੇਨ ਕਰਕੇ ਪਿੱਛੇਤਰ ਵੈਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ [(1986) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 722] ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੰਡੇਮਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਥੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਫੀਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਅਧਿਨਿਯਮ 12 ਦੇ 1983 ਅਧੀਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਫੰਡ ਨੂੰ ਰਿਟੇਨ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਫੰਡ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਵੀ ਵੈਧ ਹੈ।"

118. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਗਿਰੀ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੰਡੇਮਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਫੰਡ ਨੂੰ ਰਿਟੇਨ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਫੰਡ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਫੰਡ ਨੂੰ ਰਿਟੇਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਫੰਡ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਡੇਮਸ ਦੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੰਡੇਮਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

119. ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ FATF ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸੰਕਰਮਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਉਚਿਤ

ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ 31ਸਤੰਬਰ 2023 ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

120. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਸੀ), ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਮਿਸਟਰ ਅਨੂਪ ਜੀ. ਚੌਧਰੀ, ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਮਿਸਟਰ ਜੇ.ਐਸ. ਸਿੰਘਾ, ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਾਨਰੰਗੋਵਾਂ, ਅਤੇ ਮਿਸ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਾਡੀ ਗਹਿਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਓਨ-ਰਿਕਾਰਡ, ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ।

121. ਨਤੀਜਤਨ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(i) 2021 ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2021 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ii)

17 ਨਵੰਬਰ 2021 ਅਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2- ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii)

ਫਿਰ ਵੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2- ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ 31 ਜੁਲਾਈ, 2023 ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

122. ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate